

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XVI. Tametsi extrema vitanda sint, ut suprâ, attentâ nihilominus
multitudine longè maximâ fidelium pereuntium, Scriptores Casuum,
Confessarii & Directores animarum, Salvatoris exemplo, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

152 Tot ergo; tam blandisque titulis Confessarii aded tentantur, sollicitanturque ad remittendum sacerdotalem vigorem, ut debitus vigor nostris temporibus haud dubie rarior sit, quam excessivus rigor: utpote à quo, omnibus titulis enarratis Confessarii retrahuntur: cumque vix illo titulo ad eum tententur, quam indiscreto zelo; neque hic tam illecebrosus sit, quam sex illi tituli: consequens est homines, in presenti statu naturæ corruptæ, saltem attentis circumstantiis sæculi presentis, naturâ proniores esse in excessum indulgentiæ, quam in excessum rigoris. Unde cum rariores sint qui elevant sese supra naturalem suam inclinationem, quam qui ei obsequuntur; consequens est homines frequentius incidere in Confessarios laxiores, quam in strictiores, pluresque proinde ob nimiam Confessarios laxitatem perire, quam ob nimiam severitatem. Ided ergo sancti Caroli zelus magis emicuit adversus Pastores Confessariosque laxiores, quam adversus rigorosiores. Nec soli Confessarii præallatis illecebris tentantur, & ut plurimum vincuntur; sed & Scriptores ipsi, ut patet ex eo quod Julius Mercorus in basi Theolog. Moral. p. 3. a. 3. observaverit, à 40. vel 50. annis plusquam centum opiniones laxas, antea singulares, factas esse communes; nullam verò rigidam, quæ prius erat singularis, per recentiores Scriptores factam ex singulari communem.

CAPUT XVI.

Tametsi extrema vitanda sint, ut supra, attentione nihilominus multitudine longè maximâ fidelium pereuntium, Scriptores Casuum, Confessarii que, & Directores animarum, Salvatoris exemplo, fidelibus potius inculcare debent viam arctam, quam latam, discretoque uti rigore, quem Evangelica Apostolicaque traditio requirit, quemque Sanctorum celitus afflatorum doctrina præscribit: ne aliqui, indiscretâ indulgentiâ suâ, peccatorum alienorum, perditionisque fratrum suorum participes effecti, cum pereuntibus & ipsi pereant.

§. I.

De multitudine fidelium pereuntium sententia Doctorum.

153 Multitudinem longè maximam fidelium perire, deque adultis fidei orthodoxæ cultoribus loquendo, majorem reproborum, quam electorum numerum esse, Abulensis in cap. 22. Matth. q. 69. ait esse positionem communem. Suarez l. 6. de Deo c. 3. n. 5. Commemor (inquit) sententia tenet ex Christianis plures esse reprobos, quam prædestinatos. Ita nominatim sentiunt Card. Cajetanus in parabol. de 10. virgin. Bellarminus de gemitu columb. l. 1. c. 6. Card. Bona in princip. vit. christ. p. 2. §. ult. post Lyranum, Carthusianum, Abulensem, Ludovicum Granatensem, Estium, Mal-

donatum, Alapide, Drexelium, Ruiz, Tannerum, Recupitum, Alvarez, Gonet, Smifing, Contensonum, aliosque quamplurimos, tum sacros Interpretes, tum Scholasticos. Quibus licet contradicant Sylvester, Cartagena, Suarez, Vekenus, Martinonus, & è nostris Lezana, Bonæ spei, Sebastianus ab Alexandro: patrocinantur tamen veteres communiter Patres, Græci & Latini, Origenes, Basilus, Chryostomus, Ambrosius, Hieronymus, Augustinus, Gregorius, Irenæus, Nilus Abbas, & apud ipsum S. Simeon Stylita, Theodorus Studita, Ephrem. Patrocinaur & Anselmus infra referendus. Testeque Card. Bonâ, ubi supra, eadem sententia infallibili Scripturarum testimonio, multisque iudiciis & rationibus, atque ipsâ experienciâ evincitur.

§. I I.

Terribilia verba, figura, similitudines S. Scriptura, seu novi, seu veteris Testamenti, de paucitate fidelium electorum, sive in statu naturæ, sive in statu legis, sive in statu gratiæ.

154 **E**Nimverò si consideremus homines in statu naturæ, Genesis 6. dicitur, quod tanta erat malitia hominum in terra, tam intenta cuncta cogitatio in malum, tam corrupta coram Deo omnis caro, terraque aded repleta iniquitate, quod *penituerit Deum, quod hominem fecisset in terra*, necesseque fuerit universali diluvio terram mundari, in quo nonnisi pauci, id est, octo animæ salvæ factæ sunt per arcam. Tamen homines ante diluvium non legantur diversarum fuisse religionum, nec ullum in Scripturis idololatriæ vestigium reperitur, nisi post diluvium. Post quod non diminuta, sed mirum in modum multiplicata sunt mala, ut testis est Scriptura.

155 Deinde si consideremus homines in statu legis, omnes imprimis veteris Testamenti libri pleni sunt excessibus Israëlitarum, nec aliud ferè memorant omnes veteris Testamenti pagine, quam incredibilem eorum (ferè omnium) duritiem, corruptionemque penè universalem; ita ut David de sua ætate Psal. 13. dicat: *Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum, non est usque ad unum.* Deinde Genes. 27. electi inter ipsos comparantur stellis cæli; reprobi verò arena, quæ est in littore maris; Abrahæ enim dicit Dominus: *Multiplicabo semen tuum, sicut stellas cæli, & sicut arenam, quæ est in littore maris.* Stellæ verò cæli paucissimæ sunt, comparatione arenæ maris, quæ, ut ibidem subditur, *præ multitudine numerari non potest.* Et reverà paucissimos Israëlitas esse salvos, comparatione damnatorum, & Paulus 1. Cor. 10. & Joannes Apocal. 7. ostendit. Siquidem Paulus ait, quod *non in pluribus eorum beneplacitum est Deo.* Joannes verò ex toto Israëlítico populo (qui ante Christi adventum, Dei erat populus) solùm signatos, id est (ut communis habet interpretatio) electos & prædestina-

tos numerat centum quadraginta quatuor millia, duodecim utique millia è singulis tribubus. Nec plures ex ipsis prædestinatos esse tenet Bellarminus in lib. de genuitu columbæ. Hic autem numerus longè minimus est, comparatione ad totum Israëliticum populum, in quo (Davide regnante) numerati sunt mille millia, & centum millia virorum educentium gladium. De Juda autem quadringenta septuaginta millia bellatorum. 1. Paralip. 21. Et quamvis Apocal. 7. acciperetur numerus certus pro incerto, per hoc equidem significaretur numerus longè minor signatorum, quam reliquæ multitudinis.

156 Denique si considerationem nostram vertamus ad homines in statu legis gratiæ, & verba, & figuræ utriusque Testamenti, de ipsis terribile nescio quid insonant. Primò namque, ut à figuris incipiamus, pauci salvi in arca Noë, designant paucitatem eorum, qui salvantur in baptisinate, juxta illud 1. Petri 3. in qua (arca) pauci, id est, octo anime salvæ factæ sunt per aquam; quod & vos similis forme salvos facit baptisina. Ubi Petrus dicit aream, in qua Noë cum paucis salvus factus est per aquam, figuram fuisse Ecclesiæ, in qua fideles salvi fiunt per baptismum. Nec sine causa dicit in arca pauci, id est, octo animas salvas factas esse. Ad quid igitur? nisi ad designandam paucitatem animarum, quæ salvæ fiunt in Ecclesiâ. Sic utique figuram hanc exponit Origenes homil. 21. in cap. 26. Num. ubi quoque expendit, quòd in arca, qua à Noë constructa est, superna pars arca erat arctissima; infima vero pars latissima: in inferioribus centum cubitorum ponitur longitudo, & quinquaginta latitudo, summitas in unius cubiti spatium consummat: ad designandum quòd in arca Ecclesiæ pauci ad superna, plurimi ad inferna deducantur. Similia habet Chrysostomus lib. 1. adversus vitup. vitæ monasticæ. Augustinus quoque in Psal. 54. istius paucitatis rationem hanc reddit, quia pauci sunt qui mundo reipsa renuntiant, quem in baptisimo abjurarunt; at verò qui sæculo solis verbis, non factis renuntiant, non pertinent ad hujus arca mysterium, id est, ad salutem.

157 Secundò, idem significat numerus longè minor filiorum Abrahamæ signatorum, seu electorum, ut supra. Hæc enim figurâ Augustinus 1. 3. contra Crescomium c. 37. probat paucitatem fidelium, qui salvantur. Nec sine fundamento. Abraham quippe pater est omnium credentium, Rom. 4. Igitur semen ipsi promissum supra Genes. 23. sunt omnes credentes: quos inter electi, qui comparantur stellis, longè pauciores sunt reprobis, qui comparantur arenæ maris, prout supra amplius ostensum est ex 1. Cor. 10. & Apocal. 7.

158 Tertio, idem significat ingressus paucissimorum filiorum Israël, in terram promissionis, scilicet duorum tantum, Caleb & Josue, ex bis mille hominum, sive sexcentis pugnatorum millibus, qui egressi fuerant de Ægypto.

Ut enim Apostolus 1. Cor. 10. hæc in figura contingebant illis, ad ostendendum, quàm sic exiguus numerus credentium electorum, comparatione reproborum. Terra quippe promissionis, figura est patriæ cælestis. Filii Israël, egressi de Ægypto, qui (ut Apostolus ait ibidem) omnes in Moysè baptisati sunt, in nube, & in mari, & omnes eandem escam spiritualem manducaverunt, & omnes eundem potum spiritualement biberunt, per fidem scilicet in Christum venturum, (ad quod significandum sequitur: bibebant autem de spirituali consequente eos petrâ, petra autem erat Christus) figura sunt baptizatorum, qui sunt in Ecclesiâ post Christum. Israëlita ergo mortui in deserto, qui non introierunt in terram promissionis, & de quibus Apostolus ibidem ait, quòd non in pluribus eorum beneplacitum est Deo, figura sunt Christianorum reproborum. Josue & Caleb, figura electorum, ut expresse ait D. Gregorius in Psalmos Poenit. Duo denique isti, in comparatione illorum sexcentorum millium, qui perierunt, figura sunt paucitatis fidelium salvatorum, in comparatione eorum, qui damnantur. Ita Origenes homil. 21. in c. 16. Num. Et Augustinus serm. 102. de tempore, ubi sic: Non transitorie nec negligenter, sed cum ingenti tremore considerandum est, quia de sexcentis millibus, duo tantum terram promissionis ingressi sunt. Hoc ergo audiant, qui ita Deum misericordem esse volunt, ut justum esse non credant.

Quartò, idem significat electio trecentorum dumtaxat (ex triginta duobus millibus, qui erant in exercitu Gedeonis) ad victoriam de Madianitis reportandam, Judic. 7. Gedeon quippe figura est Christi, juxta illud Isaïæ 9. Sceptrum exactoris ejus superasti, sicut in die Madian. Trecenti electi, inter triginta duo millia rejectorum, de eodem populo Israël, figura sunt paucorum de Ecclesiâ electorum, inter longè plures rejectos. Sicut ergo in exercitu Gedeonis, longè major fuit numerus rejectorum (qui postquam venerunt ad aquam fluminis, curvaverunt genua ut biberent) sic, in exercitu Christi, sive in Ecclesiâ, longè major est numerus rejectorum, qui posteaquam venerunt ad aquam baptismatis, cor suum incurvant in terram, ut Origenes observat homil. 9. in lib. Judicium. Denique quòd illi cum Gedeone probati sunt, per quos vinceret, qui similes in bibendo canibus dicerentur, significat (inquit Augustinus in eundem librum) quòd contemptibilia & ignobilia elegit Dominus, &c.

Quintò, juxta eundem Augustinum 1. de unit. Eccl. c. 14. est in Canticis quòd de sancta Ecclesiâ dictum omnis Christianus agnoscit: sicut lilium in medio spinarum, ita proxima mea (Vulgata habet amica mea) inter filias. Ubi boni comparantur lilio inter spinas, quibus mali comparantur. Malos enim Spiritus Sanctus appellat spinas (inquit Augustinus ibidem) propter malignitatem operum. Sed unde malos, filias vocat? propter

propter communionem Sacramentorum. Animæ ergo malignæ, licet reprobæ, filia vocantur propter communionem Sacramentorum. Comparatio ergo est inter bonos & malos, electos & reprobos fideles, seu orthodoxos iisdem Sacramentis communicantes. Electi nihilominus dicuntur se habere inter reprobos, sicut liliunt unum inter spinas multas.

161 Sexto, Spiritus Sanctus Isaiæ 17. & 24. loquens de salvandis in fine mundi (ut expressè Hieronymus ibi) comparat electos paucissimis spicis, remanentibus in agro, post collectam messem; paucissimis item racemis, in vite restantibus, finita vindemiâ. *Et erit in die illa (ait c. 17.) sicut congregans in messe quod restiterit... & relinquetur in eo sicut racemus, & sicut excussio oleæ duarum, vel trium olivarum in summate rami. Et c. 24. Quemadmodum si pauca olea, quæ remanserunt, excutiantur ex olea; & racemi, cum finita fuerit vindemia. Hi levabunt vocem suam, atque laudabunt, cum glorificatus fuerit Dominus. Comparatio verò spicarum ad spicas ejusdem agri, olivarum ad olivas ejusdem oleæ, racemorum ad racemos ejusdem vitis, significat comparationem fidelium ad fideles ejusdem Ecclesiæ. Sicut igitur paucissimæ sunt spicæ, in agro restantes, post collectam messem, paucissimæ item olivæ restantes in olea post excussionem, & paucissimi racemi in vite, post vindemiam, comparatione spicarum à messoribus, olivarum ab oleæ excussoribus, & racemorum à vindemiatis collectarum; sic paucissimi sunt in Ecclesia electi comparatione reproborum, quos Spiritus Sanctus in figura illa comparat spicis à messoribus collectis, &c.*

162 Septimo, S. Joannes Baptista Matth. 3. dicens quòd Christi ventilabrum permundabit aream suam, & congregabit triticum suum in horreum, paleas autem comburet igni inextinguibili, ac proinde loquens de tritico & paleis, quæ sunt in area Christi, id est in Catholica Ecclesia, quæque proinde eandem fidei radicem habent (palea quippe eandem habet radicem cum tritico) electos comparat tritico, reprobos paleis, quarum incomparabiliter major est numerus quàm tritici. Unde Augustinus in Psal. 4. *Non possumus (inquit) negare paleas esse malos, & tam plures, ut inter eos boni non appareant: quomodo non apparent grana in area. Nam quisquis aream videt, potest putare quòd sola sit palea. Et l. 3. contra Crescon. c. 66. Boni Christiani, qui per seipos multi sunt, in comparatione malorum falsorumque, videm pauci sunt. Sic multa grana, quibus horrea magna complentur; pauca dicimus in comparatione palearum.*

163 Octavo, Christus Matth. 13. memoratis quatuor terræ partibus, in quas cecidit semen Evangelii, tres dicit illud sine fructu recepisse, solamque quartam partem, velut terram bonam, fructum fecisse: *semen aliud cecidit secus viam, aliud supra petram, aliud inter spinas, aliud in terram bonam.* Apostolus quoque 1. Cor. 9. ex omnibus in eodem stadio currentibus dicit,

Tom. I.

unum solum accipere brævium, seu coronam incorruptam (prout ipsemet explicat,) ad significandum quòd ex omnibus ad brævium æternæ remunerationis per fidem currentibus (neque enim infideles ad illud currunt) è centum vix unus brævium illud accipit, ut sancti Patres aiunt.

Nondò (ut à figuris & similitudinibus ad res 164 figuratas transeamus) Matth. 7. *Intrate (ait Salvator) per angustam portam, quia lata porta, & spatiosa via est quæ ducit ad perditionem; & multi sunt, qui intrant per eam. Post quæ verba velut admirans subdit: quàm angusta porta, & arcta via est quæ ducit ad vitam! & pauci sunt qui inveniunt eam.* Hæc autem fidelibus dixit, in persona discipulorum suorum, quos solos in monte alloquebatur. Nec verò de porta fidei loquitur, dum ait: *Intrate per angustam portam* (quia jam eam intraverant;) sed de porta mandatorum; per quam transire debent, qui jam intraverunt per portam fidei. De quo ne dubium superesset, Luc. 13. ad hanc interrogationem: *Domine si pauci sunt qui salvantur?* Respondit: *Contendite intrare per angustam portam: quia multi, dico vobis, querent intrare (quod solis fidelibus convenit) & non poterunt.* Ut ostendat autem, se per multos illos qui querunt intrare, &c. intelligere fideles iniquos, protinus subjungit: *Cum autem intraverit paterfamilias, & clauserit ostium, incipietis fors stare; & pulsare ostium, dicentes: Domine aperi nobis. Et respondens dicet vobis: Nescio vos, unde sitis. Tunc incipietis dicere: manducavimus coram te, & bibimus, & in plateis nostris docuisti (loquitur ergo manifestè de fidelibus;) & dicet: Nescio vos, unde sitis. Discedite a me omnes operarii iniquitatis.* Quamobrem locum illum Matth. 7. respectivè ad fideles exponunt Chrysostomus, Nazianzenus, Augustinus, Anselmus apud Rectipitum in tract. de numero prædestin. & reprob. c. 3.

Decimo, Matth. 22. terribilem sententiam 165 Christus rursus intonat, dicens: *Multi sunt vocati, pauci verò electi.* De fidelibus quippe verba illa Patres communiter exponunt, videlicet Origenes, & Chrysostomus in eum Matthæi locum, sicut & (præter alios) Augustinus, Gregorius, Anselmus, proximè referendi. Idque Augustinus l. 18. civit. c. 48. probat, ex eo quòd ea Christus dixerit de illis, qui vocati sic venerunt, ut de convivio projicerentur: *qui nunc replent Ecclesias: quos tanquam in area ventilatio separabit.* Non ea igitur dixit de infidelibus, qui vocati renuerunt venire ad nuptias; sed de fidelibus, qui vocati venerunt, Dominicoque adfuerunt convivio, non cum veste nuptiali. Sicque Christus (ut Augustinus prosequitur l. contra Donatist. post collat. c. 26.) in illo uno (de quo ibi Christus ait: *Vidit rex hominem non vestitum veste nuptiali*) multorum societatem malorum esse intelligendam, inter quos pauciores boni in convivio Dominico vivunt, significare non distulit. Nam postquam dixit: *ligatis manibus*

H

& pedibus projicite, &c. continuo subiicit: multi enim sunt vocati, pauci vero electi. Quomodo hoc verum est? nisi quia in illo uno grande corpus figurabatur omnibus malorum, ante Domini iudicium convivio Dominico permixtorum. Eodem modo D. Gregorius locum illum interpretatur homil. 19. in Evang. dicens: Terribile valde est quod sequitur: Multi sunt vocati, pauci vero electi: quia & ad fidem plures veniunt, & ad caeleste regnum pauci perducuntur. Rationem dat Chrysostomus l. contra vituperat. vit. Monast. Neque enim omnes, qui initio illam (viam quae ducit ad vitam) apprehenderunt, ad finem etiam perducti sunt; sed alii in ipsis initiis, nonnulli in itineris medio, plurimi in ipsum ferè portum invelti, naufragium fecerunt. Similiter Anselmus in eundem Matthaei locum ait, quod intrant ad nuptias, non cum veste nuptiali, qui, in sancta Ecclesia commorantes, fidem habent, sed charitate carent. Quodque expulso uno, in quo omne malorum corpus exprimitur, generalis protinus sententia subinfertur, cum dicitur: Multi sunt vocati, &c. Quasi dicat quod de uno dixi, de multis intelligatis: de quibus scilicet ante dixit, quod in sancta Ecclesia commorantes, fidem habent, sed veste nuptiali, seu charitate carent. Genuina proinde, communique veterum Patrum sensui consona est sequens expositio Abulensis q. 69. in c. 22. Matthaei: Multi sunt vocati ad fidem, id est, convertuntur ad eam, sed pauci electi: quia pauciores Christianorum sunt qui salvantur, quam qui damnantur. Nec non Dionysii Carthusi, in c. 20. Matth. Multi sunt vocati, hoc est ad fidem & gratiam, multi per praedicationem invitati, atque perducti... pauci vero electi, hoc est praedestinati, seu gloriam adepturi. Bedae quoque in eundem locum: Ad fidem multi veniunt, ad caeleste regnum pauci perducuntur.

§. III.

Terribiles sententia sanctorum Patrum de eadem paucitate.

166 **V**eteres Patres consonant adductis sacris testimoniis. Primo namque Origenes in cap. 22. Matth. tract. 20. Si quis (inquit) consideret multitudinem hominum, qui in Ecclesia congregantur, & discesserit, quanti sunt qui versantur disciplinate, & reformantur novitate sensus; quanti autem negligentissime conversantes conformantur huic saeculo, videbit quod verus est sermo Domini; Multi vocati, pauci vero electi.

167 **2**^o. Chrysostomus homil. 4. ad popul. Antioch. loquens de civitate Antiochiae, inter Asiae urbes populosissimam, unaque ex tribus maximis urbibus Romani Imperii, in qua primum cognominati sunt discipuli Christiani, cuius cives omnes (Chrysostomi tempore) Christiani erant, quae ab ipso Apostolorum Principe, ac deinde à sancto Ignatio Martyre religionis ac pietatis lac fuxerant: de ea nihilominus,

in publica ad populum concione dicit: Quot esse putatis in civitate nostra, qui salvi fiant? infestum quidem est, quod diciturus sum. Dicam tamen: non possunt in tot millibus centum inveniri, qui salventur; quin & de iis dubito. Nec cenferi potest, id ad deterrendos à peccatis homines, hyperbolicè dixisse, & aliter in corde sensisse. Præterquam enim quod non liceat doctrinales Patrum sententias (qualis est de paucitate electorum) ad hyperbolas reducere: si aliter Chrysostomus in corde sensisset, mentitus fuisset. Non est autem censendus Doctor talis ac tantus mendacio voluisse alios convertere. Neque id licet etiam pro totius mundi salute. Denique dato, non concessio, quod id dixisset cum aliqua exaggeratione, profus incredibile est, quod tantà usus fuisset exaggeratione, quod ex quingentis ut minimum millibus fidelium vix centum salventur, nisi saltem sensisset, multo pauciores esse, qui salvi fiunt, quam qui pereunt.

3°. Augustinus in Psal. 47. explicans illud: 168 Suscepimus Deus misericordiam tuam in medio populi tui. Nunc (inquit) populus Dei censetur omnes, qui portant Sacramenta ejus, sed non omnes pertinent ad misericordiam ejus... sunt enim quidam, de quibus dicit Apostolus: habentes formam pietatis, virtutem ejus abnegantes. Tamen propter ipsam speciem pietatis in populo Dei nominantur: quomodo ad aream, quamvis trivariatur, non solum grana, sed etiam palea pertinet. Nunquid & ad horreum pertinebit? In hoc medio autem populi mali est populus bonus, qui suscepit misericordiam Dei... Es quid illi obest, quia in medio populi inobedientis est, donec area ista ventiletur, donec boni à malis separentur... sit lilium in medio spinarum. Nam & ipse spina, quoniam ad populum Dei pertinet, vis audire... sicut lilium, inquit, in medio spinarum, ita proxima mea in medio filiarum. Nunquid dixit in medio alienarum? non; sed in medio filiarum. Sunt ergo filia malo, & inter illas est lilium in medio spinarum. Itaque illi qui Sacramenta habent, & mores bonos non habent, & Dei dicuntur, & non Dei; & ejus dicuntur, & alieni: filia propter formam pietatis; aliena propter amissionem virtutis... Jam hic occurrit unicuique cogitanti: Et quid? iste populus, qui in medio populi Dei suscipit misericordiam Dei, quantum numerum habet! quam pauci sunt! vix invenitur aliquis. Illiue contentus Deus erit, & perdet tantam multitudinem? dicunt hoc, qui sibi promittunt, quod à Deo promittente non audierunt. Et verè, si malè vivamus... perditurus est nos Deus. Quot enim sunt illi, qui videntur servare præcepta Dei? vix invenitur unus, vel duo, vel paucissimi. Ipsos solos Deus liberaturus est, & ceteros damnaturus. Absite (inquit) cum venerit & viderit tantam multitudinem, miserebitur & dabit indulgentiam. Hoc planè etiam serpens ille promisi primo homini... Absit (inquit) non morte moriemini... Ita & nunc fratres... non cessat serpens sugge-

vere, quod tunc suggestit. Sed casus primi hominis ad experimentum cavendi debet nobis valere... Ego non audiamus tales voces, nec putemus paucos esse istos: multi sunt, sed inter plures latent. Non possumus enim negare, plures esse malos, & tam plures, ut inter eos prorsus boni non appareant; quomodo non apparent grana in arca. Nam quisquis arcam videt, potest putare quod palea sola sit... Sed ibi est & massa, ventilatione purganda. Tunc procedet copia frumenti, quae latebat in copia palearum, tamen si numero longè minor copia palearum. Hoc testimonium placuit ad longum exscribere, quia adeò perspicuum, ut nullam patiatur solutionem.

169 4°. Perspicuum etiam Gregorii, sicut & Anselmi testimonium habes supra n. 165. Eandem quoque Basilii, Ephrem, Theodori Studitæ sententiam esse testatur S. Nilus Abbas apud Baronium to. 10. Annal. ad annum Christi 976. Cùm enim à Theophylacto, Calabriae Metropoli, argueretur, quod probaret revelationem factam S. Simoni Stylitæ, quod ex decem millibus vix reperiretur una anima hoc tempore, quæ ad manum sanctorum Angelorum perveniat. Respondit: si demonstravero vobis magnum Basilium, & Chrysostomum, & Ephrem beatissimum, & Theodorum Studium, sed & Apostolum ipsum, sed & sanctum Evangelium eadem sentientes, & dicentes: quid pariemini vos, qui inconsulte aperientes ora loquimini, & Spiritum sancto adversamini? Inter ipsum verò, & dictum Theophylactum, controversia non erat de numero damnandorum, comprehendendo infideles: nunquam enim dubium fuit, hoc sensu, majorem esse numerum damnandorum, Igitur S. Nilus, unà cum Basilio, Chrysostomo, Theodoro Studita, & S. Simone Stylita, loquitur de numero fidelium. Ambrosii, Hieronymi, Irenæi, &c. testimonia videri possunt apud Recupitum.

§. IV.

Ratione, experiètiæque eadem paucitas evincitur.

170 Prima ratio est, quia duabus tantùm viis salutem consequi possunt adulti, innocentia nimirum & pœnitentia: Adulorum verò pauci permanent in innocentia baptismatis. Post eam verò deperditam, adeò pauci veram agunt pœnitentiam, ut Ambrosius l. 2. de pœnit. c. 10. dicat: Facilius inveni, qui innocentiam servaverit, quàm qui congruè egerit pœnitentiam. Quia scilicet Christianorum multitudo longè maxima deficit ab aliquo ex requisitis ad veram pœnitentiam, ut ostendit Paulus Segneri in suo homine Christiano p. 1. discursu 5. Vide infra n. 195. & seqq.

171 Secunda ratio: quia regnum cælorum vim pati, & violentos illud rapere Scriptura testatur Matth. 11. Violentum verò, cùm sit contra naturam, in paucis contingit, ut experimur. Pauci enim fideles sunt, qui corrupte

Tom. I.

natura suæ vim inferre velint; longè plures, qui ejusdem naturæ inclinationem sequuntur.

Tertia ratio, confirmans priorem, est quia 174 omnis affectio finis, habens magnam difficultatem in mediis, deficit in pluribus, contingit in paucioribus. Ut enim bene Recupitum: quò res difficilior, sicut eò magis accedit ad impotentiam, sic eò magis recedit ab actu secundo potentia. Sed affectio salutis habet magnam difficultatem in mediis, etiam respectu fidelium (in quibus gratia evangelica non datur ad tollendam, sed ad vincendam difficultatem;) media quippe salutis sunt contra inclinationem naturæ corruptæ, quæ magis inclinatur ad bonum sensibile præsens, & clarè cognitum, quàm ad bonum salutis, à sensibus abstractum; nec præsens, sed futurum; nec clarè, sed obscure cognitum. Ideòque Matth. 7. dicitur, quod angusta porta, & arcta via est, quæ ducit ad vitam, & pauci sunt qui inveniunt eam. Unde Hieronymus epist. ad Celant. *Duas conversationis vias Salvator ostendit: quàm, inquit, spatiosa est via quæ ducit ad mortem, & multi sunt, qui intrant per eam. Et rursum, quàm arcta via, & angusta est, quæ ducit ad vitam, & pauci sunt, qui inveniunt eam... illa... teritur à multis, hac vix inveniunt à paucis. Illa enim vitii per consuetudinem, quasi declivior & mollior, & velut quibusdam amœna floribus voluptatum, facile ad se rapit commœnantium multitudinem. Hac verò insueto calle virtutum tristior atque horridior, ab us tantùm eligitur, quibus non tam delectatio videris cordis est, quàm utilitas mansionis.*

Quarta ratio: cùm Rex David quæsisset à 175 Domino, *Quis habitabit in tabernaculo tuo, Plal. 14. Spiritus Sanctus respondit: Qui ingreditur sine macula, & operatur justitiam. Et Plal. 23. Quis ascendet in montem Domini? Innocens manibus, & mundo corde. At quàm pauci, etiam fidelium, sunt ejusmodi! Sed & Matth. 10. Salvator ait: Qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me, nec proinde cælo dignus. At quàm pauci, etiam fideles, crucem amplexi, sequuntur Christum! Teste namque Apostolo Philipp. 2. omnes quæ sua sunt querunt, non quæ Jesu Christi. Rursum Matth. 18. Christus ait: Amen dico vobis, nisi conversi fueritis, & efficiamini sicut parvuli, non intrabitis in regnum cælorum. Paucissimi verò sunt, qui per humilitatem & simplicitatem efficiuntur sicut parvuli. Rursum Matth. 16. Amen dico vobis, quia dives difficile intrabit in regnum cælorum. Facilius est camelum per foramen acus transire, quàm divitem intrare in regnum cælorum. Igitur pauci, etiam fideles, salvantur. Siquidem à minore usque ad majorem omnes avaritia student. Hierem. 6. Rursum Rom. 8. Apostolus contestatur, quòd eos, qui secundum propositum vocati sunt sancti, Deus præservit & prædestinavit conformes fieri imaginis filii sui: At verò rari sunt, qui vitam suam vitæ Christi conformant. Major quippe pars adulorum, etiam fidelium, sæculo*

H 2

potius conformantur, quam Christo.

174 Denique experientia ipsa ostendit, inter ipsos etiam Catholicos, longè plures esse inimicos crucis Christi; paucos vero qui per arctam salutis viam incedant, ad Evangelii maximas vitam suam exigant, post concupiscentias non eant, innocentiam custodiant, post lapsum feriam poenitentiam agant, mundum non ament, & sanctitatem sectentur, sine qua nemo videbit Deum. Ut enim Salvianus l. 3. de Provid. præter paucissimos quosdam qui mala fugiunt, quid est aliud penè omnis cæcus Christianorum, quam sentina vitiorum? . . . in hanc quippe probricitatem morum propè omnis Ecclesia plebs redacta est, ut in cuncto populo Christiano genus quoddam sanctitatis sit minus esse vitiosum. In majorique fidelium parte lex & Evangelium ita deperit, ut teste B. Gregorio VII. epist. 9. Saraceni & quilibet Pagani suorum firmius teneant, quam illi qui Christianum nomen acceperunt. Quippe, ut ait Petrus Damianus l. 2. epist. 1. vitus mundus, pronus in malum, per lubrica vitiorum in præceps ruit. Et, ô nefas! ab eis in veritate Judaicè vivitur, qui superficie tenus christiano vocabulo palliantur. Partem eam (ait Lud. Granatenfis to. 3. l. 1. p. 3. c. 27.) que Christianorum nomine celebris est, intueri & vide, quo loco res Christianorum hoc exulceratissimo sæculo nostro sint constituta, & faueberis in hoc corpore mystico à planta pedis ad verticem capitis vix aliquid membrorum sanum reperiri. Cape quamcumque vis ex civitatibus celebrioribus. . . discurre postea per minora oppida, pagos, vicos & castella, & invenies populos de quibus verè affirmari potest illud Hierem. 3. Circumite vias Hierusalem, & aspiciete, & considerate, & querite in plateis ejus, an inveniatis virum facientem iudicium, & querentem fidem, id est, verè justum: & propitius ero ei. Certè (inquit) exceptis paucis, quos nisi Deus relinqueret ut semen, quasi Sodoma essemus, vix differt Civitas Catholica à Mahometica, nisi penes sonitum campanarum, quarum usum Turcæ non habent.

175 Quinta ratio est: quia unum è præcipuis argumentis, quibus nituntur contrarii Authores, est quia, licet fateantur quòd ex adultis Catholicis major pars hominum sapius mortaliter peccet, tamen sapius resurgunt, & ita cadendo & resurgendo vitam transigunt. At ex hac ipsorum confessione Recupit ubi supra c. 6. contra ipsos benè sic arguit: Omnes qui ita mortaliter peccant, ut cadendo & resurgendo, (id est peccando, & confitendo) vitam transigant, id est, qui per totam vitam sunt recidivi, regulariter, & juxta leges communes pertinent ad reprobos: sed ex adultis Catholicis major pars sic facit. Ergo.

176 Minorem fatentur advertarii. Majorem laudatus Author multipliciter probat, tum ex eo quòd eorum poenitentia regulariter sit ficta, vel saltem non omninò seria, ut probat ex PP. Tertulliano, Ambrosio, Augustino, Fulgentio, Gregorio, alibi proferendis. Tum ex eo

quòd ut minùs sit infructuosa, sicque insufficientis ad salutem. Ubi enim emendatio nulla, poenitentia est sine fructu. Tertullianus l. de poenit. c. 2. Et ipsemet Seneca epist. 2. Non prodest (inquit) tibi quis statim sumptus emittitur. Saltemque de eo procedit illud Eccli. 34. Qui baptizatur à mortuo, & iterum tangit eum, quid prodest lavatio ejus? sic homo qui jejuna in peccatis suis: & iterum eadem faciens, quid proficit humiliando se? orationem ejus quis exaudiet? Et c. 26. Qui transgreditur à justitia ad peccatum, Deus paravit eum ad romphaam, id est, ad damnationem animæ & corporis.

Tum quia in taliter recidivis nulla sunt signa prædestinationis, sed reprobationis dumtaxat. Prædestinatis enim omnia cooperantur in bonum, etiam peccata, ut constat ex Rom. 6. Taliter autem recidivis peccata non cooperantur in bonum: cum non cooperentur in emendationem, vitæque meliorationem, sed in deteriorationem, quatenus per continuam recidivationem peccator magis ac magis deterioratur; ingravescentque peccata ipsius ex circumstantia ingratitude, totiesque conculcati Domini sanguinis, necnon contumelia toties illata Spiritui gratiæ, ut Apostolus loquitur Hebr. 10. Augmenturque difficultas, ex eo quòd in taliter recidivis sit quædam peccandi necessitas, quæ fit ut regulariter nunquam præstent requisita in factis Litteris ad salutem. Non enim Scriptura solum requirit poenitentiam, seu dolorem de peccatis, sed omnium etiam præceptorum custodiam, utque peccator faciat iudicium & justitiam, & in mandatis vitæ ambulet. Ezech. 18. Si impius egerit poenitentiam ab omnibus peccatis suis, que operatus est, & custodierit omnia præcepta mea, & fecerit iudicium & justitiam, & pignus restituerit, rapinamque reddiderit, & in mandatis vitæ ambulaverit, nec fecerit quidquam injustum, vitæ vivet, &c. Hæc (inquam) nec effectu nec voto efficaciter regulariter præstant taliter recidivi, sed illud econtrà quòd Apostolus ait Hebr. 6. Rursum crucifigentes sibi metipsos filium Dei, & ostentus habentes, suntque, ut ibidem sequitur, terra proferens spinas ac tribulos. Sed de tali terra quid Apostolus? Reproba est, & maledictio proxima, cujus consummatio in combustionem. Sed de recidivis plura (Deo dante) tomo 3. dum de Sacramento Poenitentia, ubi inefficacia demonstrabuntur, quæ doctissimus noster Sebastianus ab Alexandro respondet argumento à recidivis desumpto.

Confirmatur 1°. Si justus vix salvabitur, 178 impius & peccator, continuò recidivus, ubi parebunt? i. Petri 4.

Confirmatur 2°. ex paucitate eorum, qui 179 ex hac vita verè contriti decedunt, post vitam in continuis ferè peccatis transactam. "Quamvis enim multi videantur hominibus benè mori, dolor tamen de peccatis ex metu mortis procedens, ad veram poenitentiam difficilè pergit" (inquit Emin. Card. Bona ubi supra.) "Nam quomodo poterit bonam vitam"

inchoare peccator, cum ad ejus finem pervenit? quomodo poterit super omnia mala detestari peccata, suasque delicias abominari, quas totius vitæ decursu intensissimè adamavit? quomodo ex animo poenitentiam amplecti, à qua semper abhorruit? quomodo statuet efficaci decreto, ea deserere, si vita super sit, quibus inveterato usu assuevit? quomodo intellectus, inter morbi & mortis angores (quibus accedunt languor animæ, exire de corpore trepidantis, & omnium facultatum deperditæ vires, quæ vix hominem sui compotem esse sinunt, adeò ut adstantium verba, actus virtutum suggerentium, aut nullo modo audiat, aut sonum dumtaxat vocis sine sensu percipiat;) quomodo (inquam) eo in statu res supernaturales, à sensibus remotas meditabitur, de quibus, integris viribus, aut nunquam, aut nonnisi obiter, cogitavit? ...

180 Experimentia didicimus vix aliquam reperiri, qui cessante periculo in proposito permanerit. Redeunt omnes ad assuetæ, & eorum quæ metu mortis, vel amicorum exhortationibus, aut humanâ prudentiâ, (nec Dei amore, sed solo gehenna imminentis metu), decreverunt, statim obliviscuntur. Cum præsertim nemo ferè sit, qui etiam in extremis spem vitæ omninò abiciat, qua fraude multos decipit & perdit dæmon.

Fatendum quidem, his non obstantibus, veram conversionem (quamdiu ratione utuntur) possibilem esse per gratiam. Sed nonnisi per præpotentem, quâ se nimis indignos præstiterunt, qui toties eam abjecerunt, toties eam in vanum receperunt, toties ei contumeliam fecerunt, toties Filium Dei, pretiosumque sanguinem ipsius conculcaverunt, &c. Dignus profectò non est, ut à Deo audiatur in morte, qui Deum audire toties contempsit in vita. Ideò SS. Patres valdè suspectam habent in morte poenitentiam eorum, qui tam malè vixerunt, tamen se poenitere dicant. Scriptum est enim Psal. 33. *Mors peccatorum pessima.* Eccl. 2. *Cor durum habebis malè in novissimo.* Matth. 12. *Evunt novissima hominis istius pejora prioribus.* &c. Infinita quidem est misericordia Dei, sed non sequitur: Deus est infinîtè misericors; infinita quoque sunt merita Christi. Ergo major fidelium pars salvabitur. Erat quippe Deus infinîtè misericors ante Incarnationem, licèt dimiserit omnes gentes ingredi vias suas. Act. 14. Et licèt infinita sint merita Christi, dilatavit infernus animam suam, & aperuit os suum absque ullo termino. Isaia 5. Sic itaque prædicare nos oportet divitiis divinæ misericordiae, ut meminerimus scriptum: *Ne dicas, misericordia Dei magna est. . . misericordia enim & ira ab illo cito proximant. Et misericordiam & judicium cantabo tibi Domine.* Neque ex sentu nostro definire, qualem Deus misericordiam erga magnos & habitatos peccatores exercent; sed ex sacris Litteris, & Sanctorum documentis supra allatis nos oportet addiscere.

181 Ex quibus habemus 1°. quòd sic misericordia superexaltet judicium, ut nihilominùs pereat multitudo longè maxima hominum per

infidelitatem, & per flagitiosam vitam multitudo longè maxima fidelium. Observat enim vult Deus, *ne multitudinè misericordiae Dei malè utendo, tu tibi thesaurizes iram in die iræ,* ait post Apostolum S. Augustinus in Psal. 102. Qui & l. 22. de Civit. *Si omnes, inquit, remanerent in penis iusta damnationis, in nullo appareret misericors gratia redimentis. Rursum, si omnes à tenebris transferremur in lucem, in nullo appareret severitas ultionis: in qua propterea multo plures, quàm in illa sum, ut sic ostendatur, quid omnibus deberetur. Quòd si omnibus redderetur iustitia judicantis, nemo iuste reprehenderet.* Epistolâ verò 157. ad Opertatum dicit, longè plures esse rejectos, quàm electos, *ut etiam ipsa rejectorum multitudinè ostenderetur, quàm nullius momenti sit apud Deum iustum, quantalibet numerosas iuste damnatorum. Atque ut hinc quoque intelligant, qui ex ipsa damnatione redimuntur, hoc fuisse debitum posse illi universe, quòd tam magna pars ejus redditum cernerent, nihilque deperitum divinæ gloriæ & misericordiae, si cum prioribus & ipsi damnati fuissent.*

Habemus secundò, ex summa Dei misericordia non magis esse consequens, quòd peccata salvari debeat major multitudo fidelium, quàm quòd salvari debeat major multitudo hominum, vel etiam Christianorum. Habemus tertio, quòd sicut Deus non desinit esse summè misericors, nec merita Christi desinunt esse infinita, ex hoc quòd gratiam efficacem fidei non tribuat majori parti hominum, sed majorem eorum partem in infidelitate perire permittat: sic non desinit esse summè misericors, nec merita Christi desinunt esse infinita, ex hoc quòd gratiam efficacem conversionis non tribuat majori parti fidelium peccatorum, sed majorem eorum partem in peccatis suis perire permittat. Habemus quartò, quòd benè quidem de salute illorum sperare liceat, qui sub exitu vitæ signa dant veræ poenitentiae; flagitiosorum tamen hominum sèra poenitentia rarò sit vera, quorum in continuis peccatis, vel recidivationibus ita tranfacta est vita, ut communis est Sanctorum doctrina.

182 Confirmatur 3. quia ex Scripturis & Patribus habemus, quòd in ipso statu perfectò Virginum & Sacerdotum, valdè multi pereant. Quanto magis in statu imperfecto, qualis est status communis fidelium sæcularem vitam agentium? Antecedens ostenditur, quia in statu Virginum (quæ à Cypriano vocantur *stros Ecclesiastici germinis, & illustrior portio gregis Christi*) Matth. 25. totidem à Christo ponuntur Virgines reprobae, quot electæ: *simile est regnum calorum decem virginibus. . . quinque ex eis erant fatuae, & quinque prudentes.* "Terribilis sententia" (ait Cajetanus in illum locum) "quia media tantum pars fidelium, quorum lucent tam bona opera, quàm studia ad obviandum sponso, prudens, ac per hoc salvanda describitur. Per fatuas quippe Christum intelligere reprobas, patet ex ipsarum

rejectione (quam subjungit) à nuptiis; & clausa ipsa *janua* (beatitudinis, ut Gregorius explicat homil. 12. in Evang.) adjectis his verbis: *nescio vos.*

- 184 Ad Sacerdotes quod attinet, terribile valdè est, quod Hieronymus apud Eusebium in epist. ad Damasum ait: *Ecce mandus ubique fervet Sacerdotibus; & tamen tam sunt rarissimi Sacerdotes boni, quod vix è centum, bonus reperitur unus.* Sicut & quod Chrysostronus addit homil. 3. in Acta: *Non arbitror inter Sacerdotes, multos esse qui salvi fiant, sed multo plures qui pereant.* Videri potest Contentsonus ubi supra dissert. 12. c. 12. ubi sic: „ Proh dolor! in ipso Ecclesiastico Ordine quot reperire licet Episcopos, & Sacerdotes, sanctorum amulatores Apostolorum, sicut autoritatis successores, ita & motum imitatores, quique modum illum vivendi teneant, quem Patres Concilii Carthaginensis quarti præscribere, quemve sacra Synodus Tridentina renovavit sess. 25. c. 1. de reformatione. . .
- 185 „ Sed quid de Religiosis dicam, ego statui Religiosus, caractere Sacerdos, licet immeritus? cum videamus tam multa Monasteria à primitivâ observantiâ collapsa, multiplicatis quidem Regularis vitæ professoribus, sed non magnificatâ latitudinè: libenter & verè cum Bernardo in Apolog. ad Guillelmum Abbatem scripserim: *Quis in principio, cum Ordo cepit Monasticus, ad tantam crederet Monachos inertiam devenire? ò quantum distamus ab iis, qui in diebus Antonii extiterunt Monachi! sic Macharius vixit? sic Basilus docuit? Antonius instituit? sic Patres in Aegypto conversati sunt? Quid ergo diceret modò Bernardus de tor Cœnobitis. . .* in quibus obscuratum est aurum, mutatus est color optimus, dispersique sunt lapides Sanctuarii, & à quibus reformandis se despondere lugens dicebat Clemens VII., ut refert prosper Fagnanus? Veridicè scripsit Augustinus, se non vidisse meliores, iis qui in Monasteriis profecerint; nec deteriores, iis qui in Monasterio defecerint: similes ficibus Hieremiæ, inter quas bonæ, valdè bonæ; malæ verò, valdè malæ, &c. Hactenus piensissimus Contentsonus.

§. V.

Ratio cur tot fideles pereant, est quia flagitiose ad interitum suum abutuntur misericordiâ Dei: illi verò, qui à flagitiis immanibus abstinent, arctam celi viam detrectantes, tertiam, quam Evangelium non docuit, confingunt sibi.

- 186 **U**tramque partem experientia convincit. Et verò flagitiosi, qui non omnem profus Dei timorem abjecerunt, idè tot & tamdiù continuatis flagitiis commaculare audent christianam suam professionem, quia (ut ait Bernardus serm. 6. in Cant.) *misericiardiæ fallax assicuratio pessimam in ipsis generat securi-*

tatem; sive quia (ut ait Augustinus in Psal. 31.) audaciâ presumptionis. . . ita impelluntur. . . ut vel de se præsumant, quòd in fine penitentiam agent, vel dicant, liberabit me Deus misericordiâ suâ, quia credidi in eum. Sed Deus ille justus, cui cantatur misericordiâ & judicium, non sola misericordiâ, sed & judicium, invenit hominem de se male præsumentem, & ad interitum suum misericordiâ Dei abutentem, & necesse est ut damnetur.

Quoad illos verò fideles, qui à flagitiis immanibus abstinent, Magistri spirituales jamdudum observarunt, quod post ipsos observat pius Contentsonus loco proximè relato: „ idè innumerabiles aeternum pereunt, quia tertiam viam, quam Evangelium non docuit, sibi confingunt. Testante veritate, alia vialata est, quæ ducit ad perditionem; alia arcta quæ ducit ad vitam: & nos mediam comminiscimur. Nolumus quidem flagitiis immanibus refertam vitam agere, sed interim nolumus etiam per arctos sanctitatis calles incedere, sed viam illam inimus, quæ nec nimium lata, nec nimium angusta sit. Sed certè ejusdem periculi est tertiam confingere viam, ac triplicem terminum distinguere, qui duplex tantummodò pro adultis ultimè designatus est. Scriptum est Matth. 25. *quòd alii ibunt in supplicium æternum; justi autem in vitam æternam.* De hoc tantum tertio tramite, à tepidis invento, dicitur Proverb. 14. *Est via quæ videtur homini justa, novissima autem ejus deducunt ad mortem.*

Èd majori in periculo versantur hujus tertie viæ sectatores, quò se tutiores arbitrantur: quia tanto securiores se credunt, quanto atrocioribus sceleribus non serviunt; raro enim sunt homines omninò prostituta & perditæ conscientie, &c.

187 „ Sed planè, miserèque falluntur. Nam per latam viam incedit, qui arctam non ingrediatur. Qui aliter sentit, seipsum decipit; tantoque est insanabilior, quanto insensibilior; ædumque se de numero electorum esse præsumit, in vasto reproborum numero concluditur. Mihi non crede, sed Patribus, à quibus auscultata, quid sit arcta via. *Arcta via lex Dei est* (inquit Augustinus in Psal. 1.) *quæ cupiditates nostras arctat. . .* Et Gregorius Magnus l. 27. Mor. c. 22. *An non quadam quasi angusta via est in hoc quidem mundo vivere, sed de hujus mundi concupiscentiâ nihil habere? . . .* S. Paulinus epist. 50. . . Si cum paucis angustum iter, & subtilem quamdam semitam invenimus, ad vitam tendimus: si verò multorum comitamur viam, secundum Domini sententiam, inus ad mortem. Si omni cupiditate calcata, solùm studeamus divites esse virtutibus, per angustam viam nitimur: conversatio enim ista paucorum est, estque perarum atque difficile, idoneos hujus itineris comites reperire.

S. V I.

Arctam proinde viam inculcare debent animarum Directores, Scriptores, Prædicatores, &c. cavereque, ne, humano respectu, à discreto, seu Evangelico, Apostolicoque rigore, atque à secunda Sanctorum via, ad indiscriminabilem indulgentiam, laxioremque viam declinantes, vel mediam viam inter arctam & latam comminiscens, cum pereuntibus & ipsi pereant.

190 **E**st enim quòd vehementer timeant, duplici de causa. Prima, ob terribiles sanctorum Patrum sententias n. 184. productas, de magno numero Sacerdotum pereuntium. Secunda est, ne fortè per humanum respectum, immiserordemque misericordiam, laxiori directione suà, deposito sacerdotali vigore, aliis effecti causa perditionis, & ipsi de perditorum Sacerdotum illorum numero sint, scientes, quòd rationem Deus ab ipsis exiget pro animabus, quæ per indiscriminabilem indulgentiam ipsorum, vigorisque & rigoris evangelici remissionem penerint: eo quòd animabus illis causa fuerint perditionis, quibus esse debuerunt causa salutis. Quibus & causa salutis de facto fuissent, si arctam cæli viam, quam prædicat Dominus, & ipsi prædicassent, & secundùm eam animas direxissent. Præter quam alia non est, quæ ducit ad vitam; & quisquis aliam viam prædicat, tamen mediàm prædicare se putet, prædicat latam, quæ ducit ad perditionem, ut §. præcedenti vidimus.

191 Propter animarum Directoribus magnâ animi fortitudine, intrepidâque libertate opus est, ut salventur, præsertim nostrâ hæc ætate, in qua pars magna (utinam non maxima!) hominum, illecebris num. 151. & seqq. memoratis succumbentium, laxiora sectatur; improperisque & contumeliis laceffuntur, qui vel scribunt, vel prædicant, vel conscientias dirigunt, secundùm arctam salutis viam, quam Christus, quam Apostoli, quam sancti Doctores prædicarunt; vitioque ipsis vertitur, quòd non sequantur turbam plurimorum noviorum Casuistarum, nec praxim communissimam Confessariorum. Quasi verò turba illa ad salutis viam, quam suprema veritas Deus arctam prædicavit, adiacere possit cubitum unum. Quasi scriptum non sit in Exodo: *Non sequeris turbam... nec... plurimorum acquiesces sententia, ut à vero devies.* Quasi eorumdem noviorum Casuistarum auctoritas postponenda non sit auctoritati veterum Patrum, & Sanctorum, quos Deus nobis (Apostolo teste) Doctores dedit & Ductores, eumque in finem adimplevit spiritu sapientiæ suæ, & intelligentiæ, ut non circumferamur omni vento doctrinæ. Cui simile nihil est in plerisque novioribus Casuistis, qui magna ex parte prophetantes de corde suo, deque Christianorum moribus scribentes spiritu planè humano, derelictis germanis fontibus Moralis verè Christianæ, foderunt sibi cisternas nova-

rum laxiorumque, quia privatarum, opinionum, quæ continere non valent aquas salutarium dogmatum, testeque Ecclesiâ, modum opinandi invexerunt alienum ab evangelica simplicitate, sanctorumque Patrum doctrina, dum humanis cupiditatibus, naturæque corruptæ inclinationibus tantùm indulserunt, quantum iis frænandis sancti Patres studuerunt. Unde quia nullas præferunt notas divinæ missionis, vocationisque, ad hoc ut Magistri credantur Orbis, Scriptoresque doctrinæ salutaris, securi non videntur esse duces pro conscientias dirigendis. Nec proinde ad eorum morem, vel sequacium ipsorum rumorem se componere debet animarum Director, sed ad salutarem Evangelii rigorem, Sanctorumque vigorem.

Meminisse enim debet 1°. sapienter à Romano Philosopho in principio libri de beata vita pronuntiatum: *Nulla res nos majoribus malis implicat, quam quòd ad rumorem componimur, optima rati ea qua magno assensu recepta sunt, quorum exempla multa sunt; nec ad rationem, sed ad similitudinem vivimus. Inde ista tanta coacervatio aliorum supra alios ruentium. Quod in strage hominum evenit, cum ipse se populus premat, nemo ita cadit, ut non alium in se attrahat; primi exitio sequentibus sunt. Hoc in omni vita accidere videas licet: nemo sibi tantùm errat, sed aliis erroris causa & author est. Nocet enim applicari antecedentibus, & dum unusquisque mavult credere, quam judicare, nunquam de vita judicatur, semper creditur, versatque nos & præcipitat traditus per manus error, alienisque perimus exemplis. Sanabimur, si modo separemur à cætu. Et paulò post c. 2. Cùm de beata vita agitur, non est quòd mihi illud discessionum more respondeas: Hæc pars major esse videtur. Ideò enim pejor. Non tam bene cum rebus humanis agitur, ut meliora pluribus placeant. Argumentum pessimi turba est. Quæramus quid optime factum sit, non quid usitatissimum, & quid nos in possessione felicitatis æternæ constituat, non quid vulgo, veritatis pessimo interpreti, probatum sit.*

2°. Consequenter meminisse debet, pro componendis, seu nostris, seu alienis moribus, non esse intuentiam Noviorum, seu Scriptorum, seu Confessariorum, à semitis antiquis declinantium multitudinem, sed utriusque Testamenti litteris obfignatam, divinæ traditione referatam veritatem: quæ sola nos per secunda Sanctorum vestigia gradientes, ad æternam provehere poterit felicitatem. Et quia ex dictis capite præcedenti constat, temporibus nostris, multitudinem longè majorem animarum petire ob nimiam Confessariorum remissionem, quàm ob districtiorem eorum severitatem, suæ, alienæque salutis zelosus animarum Director, pro regula sibi proponere debet, non Noviorum praxim, quam ipsi vocant in Ecclesia communissimam, sed Christi, Apostolorum, Sanctorumque doctrinam. Neque enim legitimè consequitur: fit hoc communissimè

in Ecclesia: ergo bene fit. Tum quia non omne quod communissimè fit in Ecclesia, fit vel approbatur ab Ecclesia: cum opiniones non paucæ, nuper in Ecclesia communissimæ, jam sint ab Ecclesia condemnatæ, multique, proh dolor! communissimè in Ecclesia (gemente Ecclesiâ) gradiantur per latam & spatiosam viam, quæ (Evangelio teste) ducit ad perditionem; paucique (eorum comparatione) gradiantur per angustam viam, quæ ducit ad vitam. Tum quia *non tam bene cum rebus humanis agitur, ut meliora pluribus placeant*, prout vel ipsum Ethnicum Philosophum proximè momentem audivimus. Et quemadmodum in felici illo sæculo non vivimus, in quo major fidelium multitudo caveat nimiam laxitatem vitæ; sic nec in felici illo sæculo vivimus, in quo major Sacerdotum multitudo caveat nimiam laxitatem doctrinæ; sed in illo potius, in quo facilis est paucos, quàm plures sapientes & prudentes reperiri.

194 Hodie namque dominantur præjudicia, quæ capite præcedenti enarravimus, paucorumque est illa virtus, illa animi fortitudo, ille sacerdotalis vigor, illa charitas, quæ non querit quæ sua sunt, illa denique prudentia Sanctorum, cæteraque dotes, quæ in Confessario numeris omnibus absoluto requiruntur. Quod fit, ut consilia & administrationes Sacramentorum quamplurimis obnoxia sint vitiis, quæ (ut Antonius Celladeus, insignis è Societate Theologus, observat in Regula Morum l. 4. q. 6.) nobis etiam tacentibus ipsa facta loquuntur. *Rarò quippe negatur absolutio ad penitentia tribunal accedentibus. Consilia pro consultantium affectu sæpe contraria dantur, & pauci repulsam patiuntur, &c.* Idèd S. Franciscus Salesius, tametii suavissimus Director, sui muneris esse dixit, monere Philotheam suam, ut sibi Confessarium eligeret, non unum è mille dumtaxat (prout monuerat Avila;) sed unum è decem millibus: pro ratione aïens, pauciores esse quàm putemus aptos tanto muneri. Quam etiam ob causam insignis Author Petrus de Soto, Dominicane familiæ decus, unus ex Theologis Tridentinis, in sua Institut. Sacerdot. lect. 5. de remediis peccatorum, monet hodiernæ consuetudini non obsequendum, ob summam (inquit) incuriam curandi salutem animarum, ob quam ad antiquam Ecclesiam dicere esse confugiendum, id est, ad doctrinam veterum Patrum & Doctorum, cui adversatur praxis illa Modernorum. Quorum licet aliqui peccent indiscretâ suâ severitate, videmus nihilominus multitudinem longè majorem in laxitate excedere, quàm in severitate, ob rationes capite præcedenti allatas. De quo ipsa experientia fidem facit, sicut & testimonium Sanctorum, immò ipsorum quoque summorum Pontificum. Non enim nostrâ hæc ætate S. Carolus Borromeus, S. Thomas Villanovanus, S. Salesius tam deplorant, quòd nimia Confessariorum severitate, quàm quòd nimia assentatione, seu adulatione, pereat multitudo

infirma, prout eodem capite præcedenti vidimus. Nec Philo Carpathiorum Episcopus, Proleg. 1. n. 24. laudatus, conqueritur quòd *miseri Christiani quotidie per severitatem, sed per assentationem prædicantium infelicissimè pereunt. Hinc tanta (inquit) peccatorum lues: hinc illa corruptela morum, quæ singula fideles anima in dies magis & magis turpiter insciuntur.* Nec denique summi Pontifices Alexander VII. & Innocentius XI. ad obviandum Ecclesiæ malis, tam necessarium existimarunt remedium adversus severiores, quàm adversus laxiores opiniones: quas proinde solas Decretis suis inhibitoriis confixerunt, conquesti, *non sine magno animi sui dolore (verba sunt Alexandri VII.) complures opiniones christiane vite relaxatas, & animarum perniciem inferentes, partim antiquas suscitari, partim noviter prodire, & summam illam luxuriantium ingeniorum licentiam in dies magis excrecere, per quam in rebus ad conscientiam pertinentibus modus opinandi irrepsit alienus omnino ab evangelica simplicitate, sanctorumque Patrum doctrinâ, per quem, non rigore opinionum arctetur, sed earum mollietie, via salutis, quam suprema veritas Deus... arctam esse definiit, in animarum perniciem dilatetur, seu verius pervertatur, &c.* Majus ergo hodie periculum est errandi & pereundi, animarumque perniciem cauandæ, per nimiam praxeos & doctrinæ mollietiem, quàm per nimiam severitatem.

Sint igitur scripta in cordibus nostris, & velut celtè sculpta in silice verba S. Caroli Borromei, Prolegom. 1. n. 19. & sequentibus relata: *Ecquæ utilitas nobis existet, si iram Dei in nos concitantes, hominum benevolentiam, populari quâdam indulgentiâ conciliemus? Audiamus Paulum clamantem, si hominibus placere, Christi servus non essem. Dissipat autem Deus ossa eorum, qui hominibus placent, inquit Propheta... Proponamus nobis ob oculos libertatem illam spiritus, & virtutem, quæ armati Patres nostri Apostoli, quàm unum Martyres, quàm instructi... sanctissimi homines, Athanasius, Chrysostomus, Ambrosius... quæ affecti alii religiosi viri, apostolico quodam animorum ardore flagrantes, nullis non modis, non hominum clamoribus, non furoribus quasi tribumitiis fracti, nec debilitati, pro Dei gloria, pro gregis commissi salute, adhibuerunt illam quasi censoriam virtutem, acerrimam peccatorum vindicem. Eorum serè exemplo adducti, nos quoque apostolicâ illâ constantiâ, & evangelicâ virtute, quæ unâ nihil est in Ecclesiasticis Pastoribus illustrius, nihil magis necessarium, sine metu & constantè certè agamus... quod Evangelium docet, quod Christus jubet, quod ratio præcipit, quod gregis salus, quod Ecclesia auctoritas, dignitasque postulat. Nam si contrâ à nobis fiat, in formidoloso illo Dei judicio, cum animarum, quæ in fidem & curationem nobis traditæ sunt, rationem sumus reddendi, tum aliorum nos accusantium vociferationes, & irati Judicis nos item acerbè oburgantis, eas voces audiemus: Si speculatores eratis, cur caci? si pastores,*

pastores, cur gregem vobis commissum errare permisistis? si sal terra, quomodo evanuitis? si lux eratis, cur sedentibus in tenebris & umbra mortis non illuxistis? si Apostoli, cur apostolica virtute non usi, cuncta egistis ad hominum oculos? si os Domini, cur vobis huic muneri impares esse sentiebatis, cur tam ambitiosi? si pares, cur tam desides, tam negligentes? nihil vos prophetarum voces, nihil Evangelii leges, nihil Apostolorum exempla, nihil pietas, nihil religio, nihil labentis Ecclesie status, nihil hic formidolosus iudicii dies, nihil premia, nihil supplicia, aternique cruciatu moverunt.

196 *Has terribiles irai Iudicis voces nobiscum Patres, animo, menteque reputemus, ut iis... excitati... non remissè, non leviter, non timide, non negligenter, non dissimulanter, sed sincerè, & constanti sanctique sollicitudine Deum solum spectantes, quod in nostro officio, nostraque munere positum est, agamus & perficiamus. Hæc quidem, ut dixi, fortitudo paucorum est; sed cum paucis fortiter agendum, ut de*

paucorum illorum numero simus; de quibus scriptum est: *Multi vocati, pauci vero electi.*

Hinc 3°. meminisse debet animarum Director, se (ut Chrysostomus ait homil. 19. in Matth.) tanquam sal terra à Christo datum, cujus ea virtus est, ut laxa quaque ac mollia urendo, ac constringendo, diffuere non permittat. Forti igitur atque acri animo opus esse, qui probis atque maledictis lacerari non refugiat: cum multo magis timendum sit, ne si adulari, ac dissimulare velit, ut hominibus placeat, ipse corrumpatur, salis instar infatuati, quod ad nihilum valet ultra, nisi ut mittatur foras, & conculcetur.

4°. Tandem meminisse debet, se ex munere suo speculatorem esse, pro salute animarum suæ directioni commissarum. At verò si speculator viderit gladium venientem, & non insuenerit buccinâ, & populus se non custodierit, veneritque gladius, & iulerit de eis animam: ille quidem in immitate sua captus est; sanguinem autem ejus de manu tua requiram. Ezech. 33.

PROLEGOMENON TERTIUM.

De sublimitate germanisque fontibus Moralis Christianæ.

CAPUT PRIMUM.

Origo, finis, subjectum Moralis Christianæ, indeque qualitas ac sublimitas ipsius, uti & prerogative Christiani hominis describuntur.

1 **P**ermagni momenti est scire, jugiterque præ oculis habere qualitatem, sublimitatemque Moralis Christianæ, seu institutionis hominis Christiani, ut quisquis est Director ipsius, meminerit dignius, ac sublimius ipsum instruere, quam varii Recentiores ipsum instruxerint; nec ipsum dirigere secundum maximas Philosophiæ terrestris & animalis, naturæ corruptæ inclinationibus accommodatas; sed secundum Evangelicæ Philosophiæ cælestis regulas, naturæ corruptionem sanantes, dominatumque spiritus in carnem vendicantes. Moralis quippe Christiana, reverà cælestis est Philosophia, utpote cujus origo cælestis est; cælestis finis; subjectum, homo quidem terrestris, sed conformandus ad imaginem hominis cælestis. Ex quo triplici capite, sublimitas ipsius elucescit.

2 Ad dignitatem igitur hominis Christiani institutionem, tria præ oculis semper habenda sunt, origo, finis, subjectumque istius institutionis. Et cælestem quidem esse istius institutionis, seu Moralis Christianæ originem, perspicuum est, ex eo quod Author ipsius sit homo de cælo cælestis, CHRISTUS JESUS, qui nisi ad eam tradendam de cælo descendens, factus esset, non solum Redemptor hominum, sed & Legislator morum, nunquam homo de

Tom. I.

terra terrenus, evasisset homo Christianus.

Talis ergo tradenda est Christiani hominis institutio, quæ conformis sit illi, quam Christus tradidit; non quæ inclinationibus hominis terreni & animalis accommodata sit: cum Christus Moralem non tradiderit animalis & terreni hominis inclinationibus obsequentem, sed bellum adversus illas indicentem. Propterea namque dixit: *Non veni pacem mittere, sed gladium.*

Cælestem quoque esse finem Moralis Christianæ, discimus ex Angelico Doctore 1. p. q. 1. a. 5. ubi dicit, quod finis hujus doctrinæ (Theologiæ) in quantum est practica, beatitudo est æterna. Cum igitur oporteat media esse proportionata fini, cælestes oportet esse mores hominis Christiani; utpote quibus, tamquam mediis, ad cælestem debet beatitudinem pervenire: ad eam quippe *non pedibus* (inquit Augustinus 1. 1. doctrin. christ. c. 10.) *sed bono studio, bonisque moribus pervenitur.*

Subjectum denique Moralis Christianæ, esse hominem de terra terrenum, sed Christo conformandum, atque adeo supra terrenum hominem, & supra ipsos cælos elevandum, lucidissime concluditur ex qualitatibus hominis Christiani (per eam instituendi:) ex quibus pariter apparebit, sic ipsum instituendum, ut qua